

Bijlage 4: Pestprotocol

Pestprotocol

Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat ze zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

Leerkrachten en ouders uit de medezeggenschapsraad onderschrijven gezamenlijk dit pestprotocol. Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aan willen pakken. Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden.

De voorwaarden

1. Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, de pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/ verzorgers (hierna genoemd: ouders).
2. De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
3. Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
4. Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, beschikt de school over een directe aanpak, die verderop in dit document wordt beschreven.
5. Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig.

De interne vertrouwenspersoon op school is het eerste aanspreekpunt bij meldingen en klachten over ongewenste omgangsvormen (seksuele intimidatie, pesten, discriminatie, agressie en geweld). Onze vertrouwenspersoon is er voor leerlingen, ouders en personeel. De vertrouwenspersoon kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en adviseren. Op onze school is een vertrouwenspersoon aangesteld, dat is zie algemeen gedeelte of op de website van de school

Het pesten

De piek van het pesten ligt tussen 10 en 14 jaar, maar ook in lagere en hogere groepen wordt er gepest. Een pestproject alleen is niet voldoende om een eind te maken aan het pest- probleem. Het is beter om het onderwerp regelmatig aan de orde te laten komen, zodat het ook preventief kan werken. Op onze school werken we daarom met De Vreedzame School.

De Vreedzame School

De Vreedzame School is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het beschouwt de klas en de school als een leefgemeenschap, waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, een stem krijgen, en waarin kinderen leren om samen beslissingen te nemen en conflicten op te lossen. Kinderen voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en voor de groep, en staan open voor de verschillen tussen mensen.

Blok 1 - We horen bij elkaar

De lessen staan in het teken van groepsvorming en het creëren van een positief klimaat in de klas. Samen met de leerlingen maken we afspraken over hoe we met elkaar omgaan. Leerlingen bedenken zelf taken en verantwoordelijkheden. Ze leren over opstokers en afbrekers. Je geeft een opstoker als je een aardige, positieve opmerking over iemand maakt. "Jij kan zo goed iemand helpen". Opstokers doen iets met je; je wordt er bijvoorbeeld blij van. Het tegenovergestelde van een opstoker is een 'afbreker'. Het is een onaardige, negatieve opmerking over iemand. De ander krijgt er bijvoorbeeld een vervelend gevoel van. De kinderen leren dat iedereen zijn mening moet kunnen uiten en verdedigen en iedereen respect moet hebben voor de mening van anderen.

Blok 2 - We lossen conflicten zelf op.

De leerlingen leren het begrip 'conflict', en ze krijgen zicht op hoe je kunt reageren op een conflict. Een conflict is een verschil van mening: je wilt bijvoorbeeld allebei iets anders doen of hebben. Bij een conflict wil je een oplossing bedenken waar je allebei tevreden mee bent. Je zoekt naar win-win oplossingen. In groep 1 en 2 leren de kinderen zelf hun conflicten op te lossen met behulp van de LOS HET OP-KAART. In groep 3 tot en met 8 leren de kinderen dat met behulp van het stappenplan PRAAT HET UIT. De kinderen leren ook dat ze bij een conflict eerst rustig moeten worden voordat ze na kunnen denken over een oplossing. We noemen dat 'afkoelen'. Met de kinderen wordt besproken of een vaste plek in de klas een goede manier is om rustig te worden. We noemen dat een 'afkoelplek'. Na dit blok verwachten we van de leerlingen dat ze zelf, met behulp van een heel eenvoudig stappenplan, hun conflicten zelf oplossen.

Blok 3 - We hebben oor voor elkaar.

We besteden aandacht aan communicatie. Goede communicatie is de sleutel tot het oplossen en voorkomen van conflicten. In dit blok besteden we o.a. aandacht aan de rol van misverstanden, het je kunnen verplaatsen en inleven in een ander, actief luisteren en samenvatten. We bespreken met de kinderen dat mensen op verschillende manieren naar dezelfde dingen kunnen kijken. We spreken dan over het hebben van verschillende 'gezichtspunten'. We kijken soms anders tegen dezelfde dingen aan, omdat we verschillende ervaringen en gevoelens hebben en omdat we uit verschillende gezinnen komen. Op deze manier leren we de kinderen met meningsverschillen om te gaan.

In de bovenbouw leren de kinderen argumenteren en debatteren. Hierbij gaat het om het verdedigen van een stelling, bijvoorbeeld 'kinderen moeten op tijd naar bed' of 'iemand die pest moet streng gestraft worden'. In groep 8 leren de kinderen over cyberpesten en wat ze kunnen doen. Ze leren ook over verschillen in communiceren via sociale media.

Blok 4 - We hebben hart voor elkaar.

In dit blok staan gevoelens centraal. Er worden onder andere twee belangrijke vaardigheden voor conflictoplossing geleerd: je eigen gevoelens herkennen en erover kunnen vertellen, en het erkennen en accepteren van de gevoelens van een ander. Verder gaat het in blok 4 over blij zijn, tevreden zijn en over opkomen voor elkaar, het vergroten van de empathie en het leren omgaan met boosheid. De lessen gaan over dingen die je leuk vindt en waar je blij van wordt.

Blok 5 - We dragen allemaal een steentje bij.

Hier gaat het in de eerste invoeringsjaren over mediatie, en de jaren daarna over andere vormen van leerling participatie. Als de kinderen zich betrokken voelen bij de klas en de school, ontstaat een positieve sfeer. Ze zijn dan gemotiveerd om deel te

nemen aan wat in de klas gebeurt. Een van de verantwoordelijkheden van kinderen op onze school is het werken als leerling mediator. Leerling mediators zijn speciaal opgeleide kinderen uit de bovenbouw. Zij helpen kinderen bij het oplossen van conflicten.

Blok 6 - We zijn allemaal anders.

Centraal staat het open staan voor verschillen. Kinderen onderzoeken overeenkomsten en verschillen in hun familie, klas, school, omgeving van de school en de wereld. Om goed om te kunnen gaan met verschillen moet je er over kunnen praten. Het gaat om luisteren naar de ander, een mening vormen, van mening kunnen veranderen en een eigen mening verdedigen. Op deze manier willen we vooroordelen tegengaan. Door een positieve aanpak ervaren de kinderen verschillen als vanzelfsprekend in plaats van eng of vreemd. In dit blok gaat het om accepteren, tolerantie en waarderen. Dat zijn geen dingen die je via een lesje kunt overdragen. We geven de lessen daarom in projectvorm, waarbij de kinderen de eigen families en de eigen klas verkennen, interviews afnemen en werkstukken maken over verschillende levensbeschouwingen. De kinderen werken in tweetallen of groepjes en bespreken hun bevindingen met de hele klas.

Na elk blok van 6 weken krijgen de kinderen van groep 1 t/m 4 om het jaar een kletskaart mee naar huis. Hierop staat beschreven wat er in de klas behandeld is. Ook staan er vragen op die ouders aan hun kind kunnen stellen. Op die manier horen de ouders wat de kinderen in de klas hebben geleerd.

Het goede voorbeeld van de leerkrachten (en thuis de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.

Signalen van pesten kunnen o.a. zijn:

- ❖ altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen
- ❖ grappige opmerkingen maken over een klasgenoot
- ❖ een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- ❖ briefjes doorgeven
- ❖ beledigen
- ❖ opmerkingen maken over kleding of uiterlijk
- ❖ isoleren
- ❖ buiten school opwachten, slaan of schoppen
- ❖ op weg naar huis achterna rijden
- ❖ naar het huis van het slachtoffer gaan
- ❖ bezittingen afpakken
- ❖ schelden of schreeuwen tegen een klasgenoot

Leerkrachten en ouders moeten alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden.

Stelling 1:

Het inschakelen van de leerkracht niet wordt opgevat als klikken. Vanaf de kleutergroep brengen we kinderen dit al bij: je mag niet klikken, maar als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt je er zelf niet uit dan mag je hulp aan de leerkracht vragen. Dit wordt niet gezien als klikken.

Stelling 2:

Een medeleerling heeft ook de verantwoordelijkheid om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.

Stelling 3:

Samenwerken zonder bemoeienissen. School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Bij problemen van pesten zal de directie en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid (moeten) nemen en indien nodig overleg voeren met de ouders. De inbreng van de ouders blijft bij voorkeur beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school.

Afspraken in de klas kunnen zijn

1. Doe niets bij een ander kind, wat jezelf ook niet prettig zou vinden.
2. Kom alleen aan een ander als de ander dat wil.
3. We noemen elkaar bij de voornaam.
4. Als je boos bent ga je niet slaan of schoppen. Probeer het eerst samen uit te praten, ga anders naar de meester of de juf.
5. Niet zomaar klikken. Vertel wel aan de juf of meester als er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt.
6. Vertel de meester of juf wanneer jij of iemand anders wordt gepest.
7. Lach elkaar niet uit en roddel niet over anderen.
8. Blijf van de spullen van een ander af.
9. Sluit elkaar niet buiten.
10. Nieuwe kinderen proberen we goed te ontvangen zodat ze zich welkom voelen.
11. We beoordelen kinderen niet op kleding of uiterlijk.
12. We wachten kinderen niet op na schooltijd.

Kinderen mogen in hun eigen groep een aanvulling geven op vastgestelde schoolregels, in overleg met de leerkracht. Die aanvulling wordt opgesteld door en met de groep, dit zijn de groepsafspraken. Deze worden in Blok 1 van de Vreedzame school opgesteld en worden zichtbaar in de klas opgehangen.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie.
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen).
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt.
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan.
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt.
- Een zondebok zoeken uit frustratie.

Aanpak van pesten

1. Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben proberen zij er eerst zelf (en samen) uit te komen.
2. Op het moment dat één van de leerlingen er niet uitkomt heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester of juf voor te leggen.

3. De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een gesprek en probeert samen met hen de ruzie op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.
4. Bij herhaaldelijke ruzie/ pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met de leerling die pest /ruzie maakt.
5. De fases van bestraffen treden in werking, zie onderstaande consequenties.
6. Als het vaker voorkomt neemt de leerkracht contact op met de ouders. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.

Consequenties

Als de leerkracht signalen van pesten opvangt stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen. Hier zou de oplossingsgerichte Pestaanpak (No Blame) van de Vreedzame school ingezet kunnen worden. De straf voor de pester is opgebouwd in 5 fases, afhankelijk hoelang de pester door blijft gaan met zijn/haar pestgedrag en geen verbetering vertoont.

Fase 1:

- ❖ Eén of meerdere pauzes binnen blijven.
- ❖ Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn.
- ❖ Een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem.
- ❖ Een gesprek voor de bewustwording van wat hij met het gepeste kind uithaalt.
- ❖ Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een afgesproken periode) in een kort gesprek aan de orde.

Fase 2:

- ❖ Een gesprek aangaan met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken.

Fase 3:

- ❖ Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de samenwerkingsverband, CJG, GGD en de schoolarts

Fase 4:

- ❖ Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

Fase 5:

- ❖ In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden.

Begeleiding van de gepeste leerling:

- Toon medeleven en luister naar de leerling. Vraag hoe en door wie er wordt gepest.
- Ga na hoe de leerling zelf reageert op het pesten. Voor/tijdens en na het pesten.
- Laat de leerling zien hoe je op een pester kan reageren. Vaak is huilen of boos worden een reactie die een pester wil uitlokken. Zoek en oefen een andere reactie.

- Ga na welke oplossing de leerling zelf wil voor het pesten.
- Benadruk de sterke kanten van de leerling.
- Praat met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester.
- Geef de gepeste leerling geen uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs toe kan nemen. Niet over beschermen.

Begeleiding van de pester:

- Zoek naar de reden van het pesten, zoals jaloezie, verveling, de baas willen zijn, buitengesloten voelen.
- Laat inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste leerling.
- Laat excuses aanbieden.
- Laat inzien welke sterke/leuke kanten de gepeste leerling heeft.
- Leer de leerling om niet meteen kwaad te reageren, maar zich te beheersen.
- Informeer ouders en overleg met elkaar.
- Schakel hulp in voor sociale vaardigheidstrainingen, via de huisarts, GGD of Jeugdgezondheidszorg.

Begeleiding van de klas:

- Praten, pestsituaties open bespreken: wat is er gaande in de klas?
- Laten inzien wat het effect qua gedrag en emotie is voor de gepeste en de pester.
- Met de klas teruggrijpen op afspraak 1 en 2.
- Rollenspellen spelen: zie blok 1 les 9 en bijlage 9 van de Vreedzame School.
- De groep vragen wat oplossingen kunnen zijn.
- De klas belonen als het lukt om het probleem gezamenlijk op te lossen.

Aan ouders van gepeste kinderen:

1. Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
2. Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
3. Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
4. Door positieve stimulering kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
5. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een teamsport.
6. Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Aan ouders van pesters:

1. Neem het probleem van uw kind serieus.
2. Raak niet in paniek, elk kind loopt kans om een pester te worden.
3. Probeer zelf achter de mogelijke oorzaak te komen.
4. Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
5. Besteed extra aandacht aan uw kind.
6. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
7. Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
8. Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Aan alle andere ouders:

1. Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
2. Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
3. Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
4. Geef zelf het goede voorbeeld.
5. Leer uw kind voor zichzelf op te komen.